

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOCENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :
 Na celý rok ... 4 koruny — hal.
 Na pol roka ... 2 " — "
 Na štvrt' roka... 1 " — "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník.
 Majiteľ a vydavateľ:
JÁN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo:
 Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
 ohlasy a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
 nonpareill riadku 30 hl. Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Či je potrebná Jednota Kato- lícka?

Aby sme na túto otázku základnú odpoveď dať mohli, poukážeme na tie smutná pomery, v ktorých sa Uhorsko prítomne nachádza a spolu na ohromnú moc a silu, jakú židia v Uhorskej krajine nadobudnuli.

Ponevác v najnovšom čase — vďaka kresťanskej ľudovej strane a Jednote Katolíckej — už aj katolíci úzkostlivo pridávajú sa majetkov, ktoré od predkov svojich zdedili a tak židia už zo dňa na deň zriedkavejšie nadobývajú si kresťanské majetky, preto vo freimaurerských ložach a svojich židovských novinách vydali heslo, aby štát *cirkevné majetky* zhabal, aby ho židia kúpili a tak ešte väčšiu moc nad kresťanmi zadovážiť si mohli.

Túto myšlienku židovské, freimaurerské a socialdemokratické noviny skoro každý deň hádžu do verejnosti, ako by tým povedať chceli, že je to verejná mienka, čo viac žiadost', aby cirkevné majetky čím skorej na buben uderené boly a tak prešli do rúk židovských.

Socialdemokratické noviny «*Népszava*» nedávno uverejnily jedon výkaz majetkov, dľa ktorého katolícka cirkev v Uhorsku má 1,696.769 holdov alebo jutár zeme. Oproti tomuto, na základe neodškriepitelne pravdivých zpráav úradných uvádzame, že židia za minulých 20 rokov z takých majetkov, ktoré vyše 100 holdov obnášaly, pokúpili 1,710.000 holdov a z takých majetkov, ktoré niže 100 holdov mali, zakúpili 1,900.000 holdov; v árende držia židia 2,500.000 holdov a tak teda vyše šesť millionov holdov

zeme nachodí sa v Uhorsku v židovských rukách!

Známo je vôbec, že medzi 100 sporiteľňami 90 je v židovských pazúroch. Kde sú ale domy, fabriky, veľké a malé kupectvá? Kde sú dedinské krčmy, ktoré všetky židia majú v rukách? Žid Rotschild len sám má 11 miliardov, 116 millionov 594 tisíc korún majetku.

V Uhorskej krajine medzi sto obyvateľmi je 49 katolíkov a len 5 židov, preto aj: kde medzi lekármi je len 1248 katolíkov a 2321 židov; kde medzi fíškálmi je len 1453 katolíkov a 1538 židov; kde medzi právo študujúcimi (juristami) je len 541 katolíkov a 780 židov, kde medzi vychovávateľmi je len 301 katolíkov a 989 židov; kde medzi novinármi je len 318 katolíkov a 354 židov; kde takéto nezdravé a strašné pomery panujú, na tú krajinu a na kresťanov v nej bývajúcich zaiste smutná budúcnosť čaká.

Židia ako prevyšujú kresťanov vo všetkom, tak nás prevyšujú aj v nemravnosti a v zločinoch. Dokázané je z úradnej štatistiky, že medzi 100 švindlermi a zločincami je vždy o mnoho väčší počet židov, ako kresťanov. A preto navrhujú zákonodarstvu niektoré židovské noviny, aby trestný zákon v tom zmysle bol zmenený, aby sa kráľovský sudca pri všeliakých žalobách, obžalovaných delinkventov nepýtal, akého sú náboženstva. Prečo? Aby sa z úradnej štatistiky dokázal nemohlo, že medzi 100 odsúdenými koľko bolo židov a koľko bolo kresťanov. Aj to navrhujú židovskí novinári, aby sa do školského svedectva nevyptsalo, že patričný študent aké má náboženstvo, aby takto

Icik, Jajteles, Šlojmo, Nathán, Baruch, ktorí za 50 krajciarov premenili si mená na: Vázsonyi, Vészi, Erdélyi, Hegyesi, Vértesi, Hunyadi atd., pri súbehoch tým ľahšie prišli ku všeliakým úradom.

Medzi 100 freimaurermi je tiež všade 80—90 židov, ktorí v jejich tmavých pelešiach o inom sa neradia, ako o tom, ako by mohli čím skorej cirkev katolícku o jej majetky olúpiť a kresťanov na zobrakov obrátiť.

Poostáva teda otázka, keď vidíme, ako sa židia na všetky strany spolčuju, ako všade spolu držia, či my kresťania katolíci nemáme sa tiež v jednom tábore sružovať? Preto či sme maďari, slováci, nemci, rusniaci, srbi, rumuni alebo horváti, jestli chceme ešte aspoň to pre kresťanstvo oratovať, čo posiaľ do rúk židovských neprešlo, vstúpme bezodkladne do *Katolíckej Jednoty*.

Čomu sa tešia židia najviacej?

Tomu, keď vidia, že medzi katolikami a konfessiami či z ohľadov náboženských vecí, či z ohľadu rozdielných rečí a národnosti rozopry panujú; tomu sa oni nie len tešia, lež ešte aj huckajú jednu konfessiu, jednu národnosť proti duhej, aby takto, kým sa kresťanské konfessie a národnosti o škrupinu vadia, hryzú a bijú, židovstvu ostalo jadro. A či není tak? Zakaiaľ ku príkladu medzi katolikami a protestantmi straniva pápežského dekretu «Ne temere» nedorozumenie panuje, zatiaľ poľskí špinaví židáci v nových, veľkých tlupách do Uhorska prichádzajú; zakaiaľ ku príkladu národnáriki vodcovia náš ľud búria, ako by tu v Uhorsku niekto reč Slovákov utláčal, zatiaľ židia tým usilovnejšie učia sa po maďarský, aby takto ešte aj pomocou vedomosti štátnej reči, tým skoršie a istejšie vyšvihnuť sa mohli nad kresťanov.

Nuž teraz sa vás pýtam, drahí bratia moji, slovenskí katolíci:

Či je potrebná Jednota Katolícka?

Veru je a to až veľmi! Teda, kto proti katolíckej Jednote bojuje, ten trhá kresťanstvo, ten je nepriateľ kresťanov a týmto spolu je nepriateľom aj slovenského ľudu. Vzdor tomu ale čo vidíme? — Že medzi kresťanmi nachádzajú sa mnohí, ktorí ešte väčšou nenávisťou sa chovajú proti sruženiu sa katolíkov, ako sami židia a

freimaureri. Preto keď kadejakí kriklúni v «Slovenskom Týždenníku» alebo v «Ľudových Novinách» proti *Jednote Katolíckej* búria, nezabúdajte, že do dnešného dňa už blízko 28 tisíc slovenských katolíkov pripojilo sa ku *Jednote Katolíckej*. Pripojte sa aj vy, ktorí ste ešte do *Jednoty Katolíckej* nevstúpili, aby sme pre našich kresťanských potomkov spojenými silami nie len to oratovali, čo posiaľ do rúk nekresťanských neprešlo, lež aby sme v sriadených čatách za to bojovať mohli, aby v našej vlasti panoval duch kresťanský, aby sme tu vospolok v pokoji žiť mohli, aby niekdy aj naši potomci povedať mohli: «Tu nám žiť, tu nám zomreť treba».

x.

Ľud a liberalizmus.

Ludvik *Návay*, podpredseda krajinskej snemovne v stoličnej kongregácii čanádskej stolice proti pápežskému dekretu «Ne temere» vystúpil takým spôsobom, že sa to s hodnosťou podpredsedu snemovne, tým menej s jednaním vzdelaného človeka niako nesrovnáva.

Zafatý tento liberál vyzval spolu stoličné obecenstvo, aby rozvinulo zástavu liberálnu. — Židia a iní liberáli do neba vychvalovali od kosti liberálneho *Návayho* za tento nápad proti kresťanom, tým viacej pohoršilo sa ale nad tým katolícke obecenstvo, nie len čanádskej stolice, lež aj celej krajiny.

Nad tým aj čo namyslený podpredseda snemovne *Návay*, v stoličnej kongregácii povedal, pohoršil a vo svojich útrobach zbúril sa musí každý statočný kresťan a katolík. *Návay* totiž ľahkomyselne vyriekol:

«V prvom rade máme byť liberáli! Politizujúci konfessionalizmus vždy viacej sa tisne do popredia a utvoriť chce kresťansko sociálnu stránku a cieľom jej založenia hľadá spojencov aj za hraniciami krajiny. Verejne to povedám: kresťanskí socialisti zapredať chcejú krajinu Rakúsku a Uhorsko poznovce chcejú vohnať do otroctva Rakúska. Možno, že táto nová stránka v Uhorsku väčšinu dosiahne a vtedy o liberalizme ani reči nebude viac u nás. Keď aj všetky stolice opustia liberalizmus, nech aspoň čanádska stolica do posledného dychu bojuje proti klerikalizmu. On bude bojovať proti tejto kon-

fessionálnej stránke. Bojujme proti klerikalizmu, aby sme oratovali liberalizmus!»

Na tieto vybuchy rozčulenej fantázie Návayho odpovedali hneď katolíci stoličného mesta Makóva. Návay držal jeho chýrnu reč 4. januára a hneď na to 6. januára utvorili katolíci v Makóve Katolícku Jednotu, do ktorej na mieste vstúpilo 1500 členov. V utvorení shromáždení redaktor zo Strediska Karol *Huszár* náležite zasvietil, jako zplašenému liberálovi Návaymu, tak aj celému liberalizmu.

Lebo veď ozaj, s čím sa môžu honosiť liberáli? Čo vykonali pre krajinu a pre ľud behom tridsať ročného smutného jejich panovania? — *Návay* katolík a podpredseda snemovne vyzýva obecnosť, aby rozvinulo liberálnu zástavu!

Či ale poriadni katolíci môžu byť liberáli? Liberáli sľubovali každému úplnú slobodu, katolícku cirkev ale a katolíkov držať chceli pod jejich tŕstvom. Neobmedzenej slobody popriali každého druhu zámerom, len katolíkom nedovolili, aby vo verejnom živote nasledovali svoje náboženstvo a svedomie. Slabých hodili v korysť nezbedného kapitalizmu. Liberálne vlády behom dvoch rokov prinútili ku vyvandrovaní jeden million a tristotísíc občanov Uhorska v tom čase, keď *Leo Lánczy* a jeho druhovia stali sa millionármi. V mene ľudu opovážajú sa vystatovať títo liberáli, ktorí demokraciu oflinkujú pluralitou pri volebnej reforme.

Malí hospodári nemôžu byť liberáli. — Keď sa liberalizmus v najväčšom rozkvele nachodil v Uhorsku, behom posledných desať rokov panovania liberálov, na vnivoč vyšlo 77 tisíc malých hospodárov. Počet samostatných gazdov od roku 1870. klesol o 118 tisíc. Na licitáciách odpredali liberáli ročite 20 tisíc sedliackych majetkov. Na zem Uhorska uvalená je hrozná farcha 511 millionov korún v úrokoch a daňach. Slobodné majetky zadĺžené sú do 72 percentov. Liberáli podporovali len veľký kapitál a burzu, malých hospodárov ale vyzliekli z poslednej koše. Žiaden poriadny hospodár nemôže byť preto libetálom!

Statoční malí priemyselníci tiež nemôžu byť liberálmi. Liberáli zničili cechy, tieto niekdajšie pevniny malého priemyslu; miesto týchto (ale neuvedli do života ustanovizne terajším nárokom zodpovedné. Priemyselná sloboda, nečestná

konkurencia, fušerstvo, subvencované fabriky, dŕvoz článkov rakúskeho priemyslu, to všetko ďakovať máme liberálom, ako to dobre vie každý priemyselník. Z mozolne vyrobených halierov malých priemyselníkov, darmo dávajú liberáli veľkým fabrikám 38 millionov ročitej subvencie, tým veru nepomôžu malému priemyslu, veď v posledných desať rokoch 13 tisíc malých priemyselníkov vyšlo na vnivoč pod liberálmi. Ktorý svedomitý a poriadny malý priemyselník mohol by teda byť liberálom?

Poriadny robotník tiež nemôže byť liberálom. Robotníctvo hodili liberáli ako korysť veľkému kapitálu. Vo fabrikách trápi sa v ťažkej robote 13 tisíc detí, 16 tisíc matiek miesto rodinného kruhu pracuje vo fabrikách, 33 tisíc chlapov, 34 tisíc žien a 7 tisíc detí dostávajú vo fabrikách týždenne menej mzdy, ako 10 korún. — Keď len v jednom roku 32 tisíc robotníkov zastihly nehody, pod liberálmi nebolo zákonov ku ochrane a zabezpečeniu robotníkov. Roku 1906. päť tisíc poľnohospodárskych robotníkov hodili do žalárov liberáli. Pánština a výplata mzdy pálenkou označujú liberálnych pánov. — Za tieto liberálne výhody ešte ani hlasovacieho práva pri voľbe nechcejú dať robotníctvu liberáli. Nuž za tento liberalizmus nemôže sa oduševňovať žiaden zdravého rozumu robotník.

Tento prežitý a z cela nemožný liberalizmus darmo ponúkajú ľudu *Návay* a jeho súdruhovia. Neide im o blaho krajiny, nariekajú oni len nad tou liberálnou zahradou rajskou, z ktorej ich ľud — daj Bože — na veky vyhnal.

Zotrenie pánštiny.

Smutný pozostatok starých časov poddanstva je pánština. Je to tá robota, ktorú rodina poľnohospodárskej čelade v istých dňoch zdarma povinná je vybavovať tomu pánstvu v jehož službe stojí. V obyčaji je ešte aj teraz, že veľkí hospodári a árendáši po mnohých stranách žiadajú, aby jejich poľnohospodárskej čelade členovia: manželka, synovia, dcéry vybavovali všeliaké poľnohospodárske práce zvlášte vtedy, keď najatých robotníkov draho treba platiť.

Dľa zkúsenosti išpáni, kasnári a iní poľnohospodárski úradníci obyčajne v takom čase ustanovia členov rodiny svojej čelade na pán-

štinu, keď by si inde značne vyrobíť mohli. — Takéto zaobchodenie s poľnohospodárskym robotníctvom, ako je prameňom nespokojnosti medzi robotníctvom, tak slúži k rozširovaniu neblahej socialdemokracie. Toto samo v sebe je dostatočné, aby pánština, alebo poľnohospodárska robota zdarma po všetkých stranách zotrená bola.

Ako zneužívali kratkozrakí veľkostatkari a jejich úradníci rodinu poľnohospodárskej čelade, to vysvitá zo štatistického výkazu, aký sostavilo ministerstvo orby o mzde poľnohospodárskeho robotníctva roku 1907. — Dľa tohoto, v pánstve Árvaváralja členovia poľnohospodárskej čelade povinní boli 160 dní pánštiny odbavovať. K tomu bires mal ročitého platu: 200 korún v hotovosti, 3 metrické centy raže, 5 metrických centov jačmeňa, 18 kilov soly, 700 siah role, držanie jednej kravy a jednej ošípanej.

Členov rodiny poľnohospodárskej čelade nútili i v nasledujúcich obciach ku pánštine: Nemeskosztolány 20 dní, Farnad 10 dní, Felső-Fegyvernek 30 dní, Ábelfalva (Nógrád) 15 dní, Polmács (Nógrád) 20 dní, Csécse (Nógrád) 20 dní, Kövágás (Trencsén) 30 dní, Németboly 8 dní, Előszállás 12 dní, Rétszilas 12 dní, Udvard 20 dní, Uzd (Tolna) 25 dní, Csöngé (Vas) 20 dní, Óriszentpéter (Vas) 16 dní, Nagydém (Vas) 16 dní, Felsőigmánd (Zala) 12 dní, Regöce 12 dní, Szent Fülöp 10 dní, Péterréve 52 dní, Martonos (Bácska) 15 dní, Tarnaszentmiklós 12 dní, Bessenyőszög 12 dní, Jászladány 52 dní (!), Kötelek 12 dní. — Na území pešfanskej stolice povinná je poľnohospodárska čelad cez 10—12 dní pánštiny odbavovať. Pusztaszöd-Rákos 20 dní, Nagykörös 50 dní, Kisalpár 29 dní, Kecskemét 16 dní, Csécs (Abauj) 25 dní, Bernát-falu (Abauj) 40 dní, Rozgony 30 dní, Tomor 30 dní, Daróc (Bereg) 20 dní, Tapolcsány (Borsod) 24 dní, Ajnácskő (Gömör) 20 dní, Lápispatak (Sáros) 40 dní. — Po území celej stolice sárišskej, členovia rodiny poľnohospodárskej čelade, povinní sú 30—40, ba aj 50 dní pánštiny odbavovať. Szepessümege 30 dní, Tiba (Ung) 60 dní, Cselaj (Zemplén) 50 dní, Merézpatak (Zemplén) 50 dní, Tavarnaörmező 40 dní, Ujfehértó 20 dní, Vitka (Szatmár) 26 dní, Magyarbánhegyes (Csanád) 28 dní. V Sedmohradsku v obyčaji bola pánština len v stolici Udvarhely asice cez 10—12 dní.

Tieto neodskripiteľné udaje dostatočne označujú krúšny stav našej poľnohospodárskej čelade. Tento pozostatok poddanstva nesmie ďalej trvať. V kontraktach s poľnohospodárskym robotníctvom a s čeladou, o pánštine, robote totiž, ktorú vybavovať treba zdarma, nech nikde ani zmienky neni. V záujme poľného hospodárstva krajiny a ľudskosti, akou každý svedomitý a obozretný hospodár chovať sa má ku svojej čeladi a členom jej rodiny, na celej čiare zotref treba pánštinu.

Shromaždenia Jednoty katolíckeho ľudu.

Miestne organizácie Katolíckej Jednoty po všetkých stranách krajiny vydržovali porady a shromaždenia, — Za Jednotu Katolíckeho Ľudu oduševnení katolíci pojednávali z tejto príležitosti verejné otázky a oduševňovali slabých, aby nevábali, lež smele a odhodlane pripojili sa ku krajinskej zástape *Katolíckej Jednoty*.

Takéto shromaždenia vydržované boli v poslednom týždni v nasledujúcich obciach:

Galsa, Keréki, Sopronkeresztur, Küllő, Szentjobb, Rácváros, Szépvíz, Vágbeszterce, Leányfalu, Baranya-szentlőrinc, Csikszentmihály, Bácsbodok, Abda, Böks, Adony, Bikal, Budakalász, Csátalja, Magyarbél, Csikrákos, Stájerlak, Tolmács, Rétság, Monostorszeg, Diósgyőr, Győrujváros, Gutor Nagyfrankvágás, Szentlőrinc, Szentkereszt, Gánt, Lóposbánya, Misztótfalu, Mesterszállás, Nagytöre, Temesvár-Erzsébetváros, Temesvár Gyárváros, Mosontétény, Barabás, Szőlgyén' (ostr. st.) Csilár Nógrádmárcal, Bodrogszerdahely, Ujfutak (báč. st.), Esztergom, Óbecse, Bodrogolási (zemplén. st.) Titel, Alsóság (st. Vas), Fülekpüspöki a Béna (st. Nógrád), Vág-selye (stol. Nyitra), Dunaszerdahely (stol. Pozsony), Kövágószőlős (stol. Baranya), Barosbaracska Városszállás (st. Vas) Engicka (st. Abauj), Ujtelep (st. Vas), Taszár (stol. Somogy), Ujbeszterce (stol. Trencsén).

Nové organizácie utvorené sú v obciach: *Vulka-pordány* s 154, *Bagota* so 60, *Pecsenyéd* s 300, *Püspökszentlászló* a *Kisbánya* s 50 členami, *Alsótelek* (stol. Hunyad), *Nagyrippény* (stol. Nyitra) so 44, *Kecskéd* s 67, *Regély* (stol. Tolna) so 118, *Szelec* (stol. Trencsén) so 45, *Sarud* (stol. Heves) so 40 členami. *Szentandrás* (stol. Temes) s 52, *Pilisvörösvár* (stol. Pest) s 55, *Lőcse* (stol. Szepes), *Somogyzil* s 43, *Gyimesközéplak* (stol. Csik), *Nagyperkátá* (stol. Fejér) so 75, *Kánsziget*, *Izákfa* (stol. Vas) s 60 členami, *Csongrád*, *Magas* (st. Sáros), *Sérc* (st. Sopron), *Garamszentgyörgy* (st. Bars), *Nyálka* (stol. Győr), *Majorka* a *Leibic* (stol. Szepes), *Doborja* (stol. Sopron).

Ústredná kancelária Katolíckej Jednoty vyvíja s týmto správcov miestnych organizácií, aby po všetkých obciach vydržovali účtovné shromaždenia a zprávu o tom odoslali stredištu. Na vedomie dáva spolu ústredná kancelária, že 24. januára po vidiekoch, 26. januára ale v hlavnom meste vydržiava agitacionálne dni a vyzýva správcov miestnych organizácií, aby v tieto dni na každý pád tiež vydržovali shromaždenia. Pofažné obežníky a podrobné vysvetlenia rozpošlú sa najbližšie.

Prvý sošit rozpošle sa s prostriedkom januára, asíce preto len vtedy, aby miestny správcovia času mali dotiaľ nových členov oznámif a spolu udať, koľko príslušných sošitov potrebujú pre členov.

Vodcovia skupenin členovské sošity právo majú patričným odovzdať len po vyplatení členovského poplatku.

Členovské osvedčenia doručia vodcovia skupenin členom len s druhým sošitom.

Terajší obraz našej zeme.

Každý len trochu mysliači človek je zvedavý vedieť, ako to vôbec vyzerá na tejto zemi. Francúzsky zemezpytný ústav vydal práve ročnú zprávu na bežiaci rok 1909., z ktorej dľa prísne vedeckého skúmania udané je číslami: koľko ľudí žije na celom svete, koľko obyvateľov majú jednotlivé svetové veľmesta, ktoré sú najvyššie vrchy a najdlhšie rieky, najväčšie morá, najvyššie stavania a umelecké diela na celej zemi. Ku všestrannému poučeniu podáme prítomne jednotlivé tieto položky v nasledujúcej stručnej krátkosti.

Tak po prvé sa pýtame:

Koľko ľudí je na zemi?

Levasseur, chýrny zemezpytca francúzsky udáva, že na celom svete žije *jedon milliard šeststo šestadvadsať ľudí*,

Supan americký zemezpytca uvádza, že počet celého obyvateľstva sveta obnáša *jedon milliard štyristoosemdesiatpäť millionov ľudí*.

Hollandský zemezpytca *Juraschek* uvádza, že na zemi žije *jedon milliard päťstotricatosem millionov ľudí*.

Konecne *Sundberg*, nemecký zemezpytca vy-

rátal, že počet na zemi žijúcich ľudí obnáša *jedon milliard šeststodvadsatdeväť millionov*.

Koľko obyvateľov majú jednotlivé veľké monarchie?

Z veľkého počtu ľudí celého sveta, jednotlivé veľké ríše s koloniami, anektovanými provinciami a pod jejich protektorátom stojácimi krajinami majú obyvateľstva:

Anglická ríša	...	403	milliony	obyv.
Čínska ríša	...	350	«	«
Ruská ríša	...	152	«	«
Spojené Štáty Americké	...	98	«	«
Francúzska ríša	...	81	«	«
Nemecká ríša	...	78	«	«
Japón a Korea	...	62	«	«
Uhorsko Rakúska ríša	...	50	«	«
Nemecké južnozemske	...	44	«	«
Turecká ríša	...	38	«	«
Talianska ríša	...	36	«	«
Belgicko a Kongó	...	27	«	«
Španielska ríša	...	20	«	«

Koľko obyvateľov majú najväčšie mestá sveta?

Londýn a jeho predmestia	7,121.800	obyv.
New-York	4,113.000	«
Pariž	2,763.000	«
Csikágo	2,049.000	«
Berlin	2,040.000	«
Viedeň	2,000.000	«
Tokio	1,819.000	«
Filadelfia	1,442.000	«
Petrohrad	1,429.000	«
Moskva	1,359.000	«
Cárihrad	1,106.000	«
Buenos-Ayres	1,084.000	«
Peking	1,000.000	«

Ktoré sú najvyššie vrchy sveta?

Najvyššie vrchy sveta sú *Everest* v Azii: 8840 metrov; *Aconcagna* v Amerike: 7040 metrov; *Kilimandsaro* v Afrike: 6010 metrov; *Ebruz* v Europe: 5629 metrov. — *Montblanc* vo Francúzskom Švajciarsku je len 4810 metrov vysoký.

Ktoré sú najdlhšie rieky sveta?

Najdlhšie rieky sveta sú:

Nil v Afrike 6400 kilometrov; *Amazon* v Amerike 5500 kilometrov; *Jenissei* v Azii 5500 kilometrov; *Volga* v Europe 3400 kilometrov.

Najväčšie morá sveta.

Najväčšie more sveta je *Tichý Ocean* a má 170 millionov štvorcových kilometrov. *Atlantický*

Ocean má len 100 millionov štvorcových kilometrov.

Najvyššie ľudské diela.

Najväčšej výšky ľudské diela sú: Eiffel-veža v Paríži 300 metrov; obelisk vo Washingtone 160 metrov; Antonelliana-molo v Turíne 164 metrov a konečne stolný chrám v Kölne 156 metrov výšky.

Zemetrasenie v južnom Taliansku.

O hrozných následkoch zemetrasenia v južnom Taliansku dochodia každý deň novšie zprávy. Cieľom ulavenia neslýchanej biedy zemetrasením navštívených nešťastníkov všetky vzdelané národy sriadily pomocné akcie. Podobná akcia pomocná sriadená je aj u nás v Uhorsku a na čele jej stojí jeho eminencia kardinal knieža primás Klaudius *Vaszari* a uhorská vláda ako protektori. Katolícke literárne «Pázmány» družstvo a katolícky denník «Alkotmány» zarovnak zaviedly sbierky ku podpore nešťastníkov. O hroznej katastrofe podávame v nasledovnom ďalšie zprávy.

Osud ranených.

Z pod rumov zničených miest vytiahli na tisíce ranených. Týchto nešťastníkov odviezli na loďach do Neapolu, do Ríma a iných talianskych miest, kde ich opatrujú v nemocniciach. Jeho svätosť pápež Pius X. zariadiť dal veľké nemocnice vo Vatikáne a v ústave sv. Marty, kde ranených a pokaličených opatrujú.

Koľko ľudí zahynulo pri zemetrasení?

Dľa úradných zpráw pri zemetrasení prišlo o život ľudí: v Messíne 108 000, v Reggio di Calabria 31.000, v Palmi 4500, vo Viletto 2300, v Banara 800, vo Villa San Giovanni 3700, v Pelaro 3300, v Scille 2800. S úhrnom teda padlo zemetraseniu v obeť 156.400 ľudských životov. V tomto počte není sú obsažení tí nešťastníci, ktorých po vidieku a v menších dedinách rupy zavalily.

Osud zrúcaných miest.

Taliansky minister verejných prác Bartolini mal rozhovor s jedným talianskym novinárom, ktorému medzi iným hovoril: — Keď som Messinu opustil, tamojšie polozenie bolo pomerne dobré. Vyhlásenie stavu obleženia v záujme bezvadného účinkovania administratívnej a zabezpečujúcej služby bolo nevyhnutné. Ochranné práce sú dokončené a možno predpokladať, že medzi rumami niet už ani jedného živého človeka. Messina vyšla úplne na zrazu a len jedon dom ostal neporúchaný. Messinu znovapostaviť bude možno len tak, keď budú držať pred očima prísne pravidlá. V Reggio di Calabria je polozenie o veľa prajnejšie. Jedna časť mesta je neporúchaná, lebo domy byly zväčša nižšie. Znovapostavenie tohoto mesta bude veľa ľahšie. O veľa ťažšie bude znovapostaviť pozdĺž pobrežia a medzi vrchami spustošené obce. Vládou zhotovený plán je

výtečný. Generál Mazza rozkazuje 10.000 ľuďom a stojí mu k dispozícii veľa lodí. Vláda mieni postaviť veľa barakov, aby mohli v nich bývať tí, ktorí chcú ostať na svojom rodnom mieste. Námorníci a vojaci sa hr. dinský chovali.

Pod predsedníctvom kráľa odbývala sa ministerská porada, na ktorej uzavreli, že Messinu, Reggio di Calabria a ostatné spustošené obce znova postavia. Ministerská porada súčasne uzavrela, že na trovy znovapostavenia vyassignuje zo štátnej pokladnice 320 millionov lír.

Nariadenie talianskej vlády.

V sobotnajšom zasadnutí talianskej vyslaneckej komory poradná sieň a tribúny byly preplnené a aj ministri v celom počte prišli. Po zahájení zasadnutia predseda hneď povedal reč, ktorú vyslanci stojačky počúvali a ktorú nárek jednotlivých vyslancov opätovne pretrhol. Predseda sa zmienil o tej úžasnej katastrofe, ktorá 28. decembra 1908. stihla Kalabriu a Sicíliu a za všeobecného súhlasu pozdrav a vďaku vyslovil kráľovskému páru, ako i ochrannú prácu konajúcim matrozom a vojakom a všetkým cudzím štátom, ktoré delia smútok Talianska. Ministerpredseda Giolitti za živého súhlasu osvedčil sa, že mestá Messina a Reggio di Calabria treba znova vystaviť. Svoju reč skončil tým, že cudzím národom vyslovil vďaku za prejavenú sústrasť a vyslaneckej komore predostrel návrh zákona o poriadkoch, ktoré vláda zamýšľa porobiť v prospech katastrofou stihnutých provincií. Talianska vláda čo súrne pomoc 30 millionov lír pýta od zákonodarstva na znovapostavenie srútených sa štátnych budov, ďalej na podporu stavieb súkromných občanov a korporácií. Krem toho na podporu katastrofou stihnutého obyvateľstva obráti dôchodok o päť percentov povýšenej štátnej prírážky. Návrh bol s pochvalou prijatý.

V Reggio di Calabria sa 9. januára v noci zemetrasenie opakovalo. Zemetrasenie sprevádzal hukot. Tých málo budov, ktoré celkom neboly spustošené, sa ešte silnejšie porúchalo. Taktiež aj v mestečku Palmi a Monteleone pocítili zemetrasenie, ktoré obyvateľstvu nahnalo veľa strachu.

POLITICKÉ CHÝRY.

Peniaze vystahovalcov.

Známe je vôbec, že naši vystahovalci v Spojených štátoch Severnej Ameriky peniaze neposielajú poštovými poukážkami, lež cestou malých bankárov alebo v rekommandovaných listoch. Takýmto spôsobom potom často prídu o svoj krvopotne nadobudnutý zárobok. Zasielaním peňazí sa zaoberajúci malí — alebo súkromní bankári vydávajú sa za uhorských bankárov a všetky prostriedky použijú k tomu, aby vystahovalcov dostali do svojich osídel. Aj v posledné časy viac takýchto amerických bankárov citelne oškodilo našich vystahovalcov. Proti bankovému domu *Zotti a Spol.* zaviedli

vyšetovanie. Súkromného bankára *J. C. Majerchaka* ale zatkli pre jeho hriechne manipulácie. Na nich sverené peniaze sú zväčša ztratené. V rekommandovaných listoch zasielané peniaze sa na dlhej ceste ľahko môžu ztratit. Najistejším, rýchlym a najlacnejším spôsobom zasielania peňazí je jedine poštová poukázka. Ponevác ale naši vystahovalci tento spôsob zasielania peňazí pravdepodobne pre nepoznanie spôsobu vystavovania tamojších poštových poukázok (application for international order) — nepoužívajú, uhorský minister obchodu požiadal direkcii pošty Spojených Štátov, aby upravila zamestnancov na tamojších poštách, aby našim vystahovalcom pri vystavovaní poštových poukázok boli nápomocní. Vystavenie týchto poštových poukázok bude už aj tým obľahčené, že správa pošty Spojených Štátov vydá také poštové poukázky, ktoré budu zaopatrené aj maďarskou osnovou. — Minister vnútra teraz v obežníku naložil podžupanom stolíc, aby odporúčali doma zaostatým príbuzným vystahovalcov, aby aj oni upozornili svojich príbuzných v Amerike, že je peniaze najsnadnejšie a najistejšie posielat cestou poštových poukázok.

Následky socialdemokratickej výchovy.

Socialdemokrati jednoducho vychvalujú sa tým, že jejich nauky, aké veľké slobody zabezpečujú národom, ako veľmi zošľachťujú a vzdelávajú ľud. Že všetko toto není pravda, to netreba ani dokazovať. Socialdemokratické zásady obracajú ľudí v divé zvery. Dokázalo sa to najnovšie aj pri hroznej katastrofe v južnom Taliansku.

Práve tie tak strašne navštívené kraje Talianska, zhubené sú celkom socialdemokraciou. Všetci robotníci a prevážna čiastka mešťanov boli socialdemokrati. — V čas zemetrasenia, kým vojaci s úplným sebazaprením ratovali nešťastníkov z pod rumov, za tým socialdemokratickí robotníci, ktorí ináč jednoducho ohlasujú zásady «slobody, rovnosti a bratrstva», vyzlečení zo všetkých citov ľudskosti, zdráhali sa pomáhať nešťastníkom. Keď ich vojaci oslovili, aby pomohli vytiahnuť dakoho z pod rumov, odvieť ku lodí, alebo aby doviezli na miesto nešťastia potravu, alebo vody k pitiu z blízkosti, pýtali za to hneď tak hrozne veľké platy, že nad tým i sám jeden socialdemokratický vyslanec s pohoršením dal výrazu v novinách. Pri tom ale, kde ich nevideli vojaci, tam rabovali, pokaličených vraždili, zrúcané mesto podpalovali. Následkom týchto výstupkov v celom okolí katastrofy vyhlásené je statárium a generál *Mazza* len v jeden deň dal zastrelit sto socialdemokratických lupičníkov. — Hľa, tak ďaleko to ide, keď ľud nevychováva v kresťanských mravoch, lež dľa zásad socialdemokratických.

Nový zákon o víne.

Dňa 1. januára vstúpil do života nový zákon o víne. V smysle tohoto zákona posilňovanie vína s liehom, ocukrovanie a polepšovanie hrozičkami je zaká-

zané. Tie vína ale, ktoré takýmto spôsobom pred uvedením nového zákona byly zhotovené, za jeden rok ešte možno do obehu priniesť. Od 1. marca víno treba bude v evidencii držať.

Z CUDZOZEMSKA.

Vyrovnanie s Tureckom. Pojednávania, ktoré uhorsko-rakúsky veľvyslanec, gróf *Pallavicini* v záležitosti annexe Bosny a Hercegoviny s Tureckom viedol, zakončily sa s tým prajným výsledkom, že Uhorsko-Rakúsko za tieto krajiny zaplatí Turecku 2½ miliona tureckých funtov, po čom Turecko zriekne sa všetkých nárokov na Bosnu a Hercegovinu.

Srbi a Černohorci v rozpakoch. Následkom vyrovnaní zo stránky Uhorsko-Rakúska s Tureckom uzavretého, Srbi a Černohorci nevedia čoho sa lapit. — Zo žiadnej strany neprichádza im pomoc. — Zaiste sa chytia lepšieho rozumu a budú ticho.

BESEDNICA.

Životopis kaplána vistrkovského.

Napísal: *Ján Horváth*, kaplán vistrkovský.

Keď pohliadneš na tento nápis, milý čitateľu, nemysli si, že tu idem opisovať chýrne skutky dajakého hrdinu, ktorého by hádam poznať mal a o ktorom by vyprávať mal celý svet. To si nemysli! Je to jednoduchá osoba, o ktorej píšem, ktorú len málo ľudí zná. Ani to si nemysli, že tu budeš čítať dajaké neslýchané a neobyčajné veci, nad ktorými by si sa musel hádam čudovať. Nie! Opíšem ti môj život v takom svetle, jako sa vedie obyčajne, v ktorom ale poznáš chyby, poklesky tvojho vlastného minulého života a uznáš, že včulajším, už zrelým rozumom by si tvoj život ináč zariadil.

Teda vidme ho.

Ja som sa narodil 24. marca roku 1882. v Močenku. Nemyslím, bratku môj, že by si vedel, kde leží as; toto mesto — — pardon, táto dedina. Jestli si teda všetečný, tak vezmi do ruky mappu nitrianskej stolice a tam neďaleko Nitry najdeš i Močenek. Čo myslíš, o čom je chýrne toto moje rodisko? Nie preto, že som sa ja tam narodil, lež preto, že tam kukuricu štepia. Darmo je; každé mesto alebo dedina má dačo interesantného. Na Slatinčanov hovoria, že oni slnko chytajú do vreca; na Skaličanov, že majú slnečné hodiny v pivnici; na Svinňancov, že bravov kujú atď.; na Močenčanov zas hovoria, že kukuricu štepia. Je to pravda?

Nie! Ja aspoň, bratku môj milý, o tom neviem. Ale radím ti, keď sa budeš vyprávať s Močenčanom, nepýtaj sa ho, či je už tá kukurica zaštepená, lebo vtedy si môžeš hneď nohy na plecía zavesiť.

Moje rodisko je ale predsa chytré. Tam najdeš utečený kaštieľ pána biskupa nitrianskeho. Keď cestuješ cez Močenek, nezabudni si ho pozrieť; nemyslím, že by si bol už videl tomuto podobne krásny palác. Kaštieľ tento stojí uprostred krásnej zahrady, ktorá veľmi chváli zaujatosť hlavného zahradníka. — Je ona ale pamätná pre mňa aj z iného ohľadu. Tam som totižto dostal jedenkrát príučku. Jako chlapčisko, vďaka otvorenej bránu, vskrel som sa do zahrady, išiel som ku rybníku, kde zlaté rybičky poplávaly. Zaľúbily sa mi tie bystré rybičky. Myslel som si: Počkaj brachu! aj ty môžeš mať zlaté rybičky, nie len pán biskup. Zohnem sa a chmat jednu doručky. Hú! ale tu ma chmatol i pán zahradník za kabát:

— Čo tu robíš, ty lotor? Ryby chytať, hé? — zahrnel mi za chrbátom pán zahradník.

— A... ó... prosím... nie, len pozerám, či sú ozaj zo zlata tie ryby.

Ej, aie milý zahradník neznal žartu, lebo mi také vylepil, že mi oči až iskry hádzaly. Toto pohľadenie som veru nikdy nezabudol.

Máme my v Močenku ešte aj inú znamenitosť. — Meohí Iudia putujú do Rímu hľadať katakomby, to jest podzemné bývania. Netreba ísť tak ďaleko. Zaputuj len do Močenku, najdeš tam takú jednu podzemnú katakombu, v ktorej býva Dodo Lataj, akej široko-ďaleko nenajdeš. Jeho zamestnanie menuje sa «husárstvo», v lete totiž pase husy a v zime perie driape. — Pozri si len toto znamenité bývanie. Má kuchinu, izbu a hádam aj «salón», toto posledné už iste neviem. Keď by tak voláky neznámy išiel okolo jeho paláca, alebo z ďaleka by sa díval na ten dym, ktorý sa valí z podzemského komína, nazdával by sa, že nielen v Taliansku je «Vezuv», z ktorého vystupuje kedy-tedy dym, ale aj v Močenku u Lataja. Len že toto svet nevie a na mape to nenaznačili. Pravda, ani ty si to do veľku nevedel? — A dobre sa tam cití Lataj; lebo — jako on hovorí — nemusí platiť porcie, ani drevo kupovať, lebo neďaleko jeho bývania stoja kozly, načo by tam tá slama na darmo hniť mala? Ešte aj pečienku kuraciu môže papať, keď niekomu zdochne kura, alebo naposledy keď ho s ozechom zrazí, jestli sa bezočive dobývalo do jeho kuchine.

Treba bolo na krátko spomenúť niektoré chytrečnosti močenské, aby si si nemyslel milý čitateľu, že z volajakej chabrdždovej cigáňskej dediny pochádzam.

Teda v Močenku som sa narodil vo švábskej ulici. Pri svätom krste som dostal svätého Jána za ochrancu. Po otcovi som sdedil meno Horváth. Nemysli si, milý čitateľu, že pri mojom narodení z mažiarov alebo z kanónov strielali. Ó nie! Jako mi to matka neskôršie vyprávala, práve zvonili ráno na «Anjel Pána» a vtedy som prišiel na svet. Pobožný otec môj hneď padol na

kolená a ďakoval Bohu, že sa mu narodil tak túžebne očakávaný synček. Chudiak, keby bol vedel, jaký halabríni bude jeho syn, doista by sa mu nebol tak zaradoval. Baby sa hneď shrkly a obdivovaly mladého «pohana» a medzi tým hojne mi flákaly do očí, aby som vraj nebol «urečený». — Priniesly ta hneď jedno veľké sito a pichly ma tu pod sito, jako je to u nás «v móde», že s týmto zachráni sa malé dieťa pred bosorkou, tak že ho nemôže vziať bosorka, tým menej «prefrajmočiť». Jako som sa tam cítil pod tým sitom, to ja veru už neviem, ale doista nie volajako veľmi dobre a musel som sa veľmi rozhadzovať, lebo som si temeno bachol o sito na tolko, že my navrel malý pupák na hlave. Preto ma sestry vždy posmievaly: «Ty pupák, už aj pod sitom si sa rozhadzoval» atď. Že som im za ten «pupák» neostal dlžeň a že som im nie jedon pupák zapríčinil, to sa samo sebou rozumie.

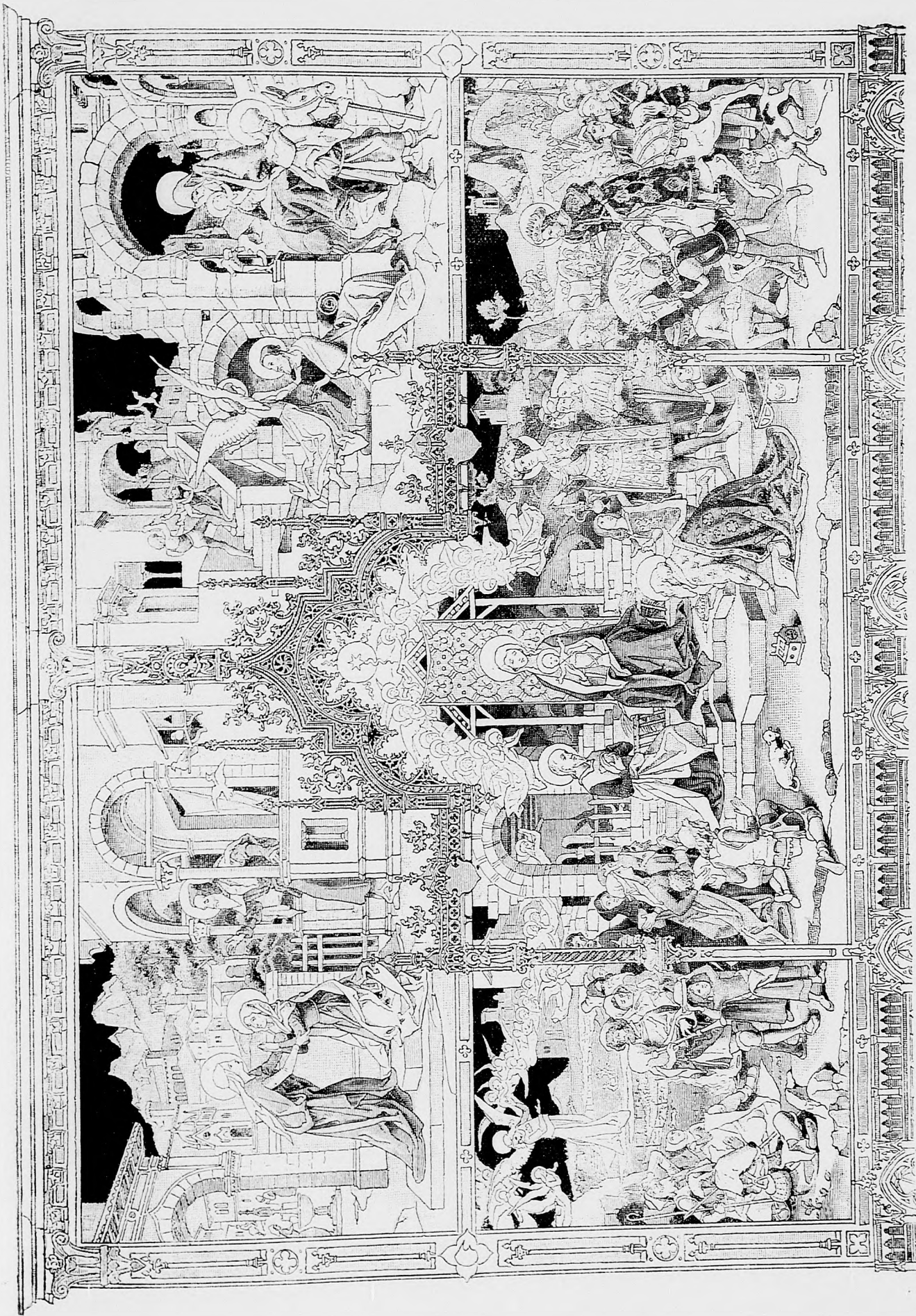
Otec môj — jako som hore spomenul — sa veľmi zaradoval, že syna dostal. Pre akú príčinu? Nuž preto, že bude mať nástupca, ktorý vyhladá ztratený majetok po nebohom biskupovi Kluchovi, ktorému sa trochu za rodinu uznávam. Dľa podania mojej starej babiny. Kluch stanúc sa nitrianskym biskupom, svoju babku, jakožto svoju sestru, zavolať do Močenku zo Zniova, aby bližej neho bola. — A ona zanechala tam jedon dvakameňový mlyn a zdá sa mi aj dom, čo môj otec vždy chystával sa vyhľadávať, lež prv, nežli by to bol mohol urobiť, zastihla ho smrť. Ja síce dovčulku som ešte nevyhľadával, v jakom príbuzenstve stojím s nebohým Kluchom, tým menej som vyhľadával ten majetok a to ani nemienim urobiť, lebo hádam tá celá história neni iné, jako ocelový nôž, bez ocele.

Jako dieťa, tak som sa živil, jako iné deti, len s tým rozdielom, že som nemohol vystáť žiadon «cumel». Preto môj otec, kedykoľvek išiel do Nitry, nakúpil mi piškót na celé mesiace. Matka sa však na to hnevla a hovorievala, že jakú pánsku papuľku mám. Nie tak, ako môj kollega Jano Vrana, ktorý sa v ten istý deň narodil, jako ja. Ten až tak bažel za cumlom a keď ho nemal pri ruke, veru aj vankús strčil do svojich úst. — Ale mal aj ústečká tak veľké, jako vráta, preto sme ho posmievali, že ako malý, mal cumel z baranej čapice.

Na inšie sa neviem rozpamätať z môjho detinstva; lepšie rečeno, nespomínali mi inšieho. — Predsa však ešte volačo. Býval vedľa nás jedon poriadny židovský šuster, menom Icik Silberstein, ten rád so mnou špásoval. Jako taký malý chlapec, jako i iní, aj ja som nosil na zadku «cimer zemanský». No a môj milý židko mi nikdy nedal pokoja, kedykoľvek ma videl, vždy ma uštipkoval:

— Janko, visí ti cimer na zadku!

Ja na to s veľkým plačom utekal som k maminke, ktorá ma obyčajne uspokoila s tým, že však aj Icik nosil volakedy cimer, keď bol taký «vitúz», jako ja. — A s týmto trochu zahojila bôľ rozdráženého srdca ôjho. Hovorím, že len «trochu», lebo snáď Icikove

Vianočné obrázky.

posmechy zapríčinily vo mne nenávisť proti židom. — A preto keď vidím žida, vždy mi prichádza na um náš volakedajší sused Icik.

Takto sa pomáľy míňaly dni za dňom, až som mal štyri roky. Vtedy ma Pán Boh navštívil veľkým krížom, môj milý otec mi zomrel. Ja síce nevedel som oceniť túto veľkú ztratu, lebo som pár rázy pribehol k smrteľnej posteli môjho milého otca a celkom jedno-ducho som sa ho pýtal:

— Tata, kedy už príde farárko fa pockovávať?

Môj otec boľastným úsmevom len toľko mi vedel povedať:

— Však i toho príde čas, syn môj milý! Len kebych ešte to mohol dožiť, žebych fa videl pri oltáre miništrovať, vtedy bych už spokojne zomrel. Ale veľu? Úbohé dieťa, kto sa bude starať o teba?...

Môj milý otče! to sa ti vyplnilo; ba ešte viac, jako si si žiadal, lebo každodenne stojím pred oltárom a rozpomínam sa i na teba, ktorý si ma tak vrele miloval.

Nezadlho prišiel ozaj ten farárko. Mnoho ľudí sa shromáždilo na dvore, známí a neznámí. — A ja som tomu nič nerozumel. Vyniesli čiernu truhlu na dvor a položili ju na máre. Matka moja hlboko zarmútená mi šopkala do uší:

— Dieťa moje, sirota moja!

A ja som tomu nič nerozumel. Zaspievali aj «circumdederunt». Pohnul sa smutný pochod medzi modlením svätého Ruženca a v cintorine vložili truhlu do novo vykopaného hrobu. Padaly hrudy nemilosrdne, až konečne hotový stál nový kopec. Ľudia sa rozprchli, len tá smutná vdova a tri siroty tam zostaly pri tom hrobe so žalostivým srdcom... A ja som z toho nič nerozumel... Ó, ale veľu rozumiem, veľu viem, čo to bolo, že do toho smutného hrobu schovali nezné, láskavé srdce otcovské...

Tak bych sa rád rozplakal nad touto rozpomienkou, ale naplňuje ma spokojnosťou prozreteľnosť božská, ktorá neopustí nikoho, neopustí smutné vdovy, tým menej chudobné siroty...

(Pokračovanie nasleduje.)

Verejná vd'aka.

Jeho excelleecia, osvietený pán biskup spis-ský, dr. Alexander Párvy pre «Leibiczkénfürdő» rímsko katolícku školu na zaokrytie školských výdavkov, jakožto novoročný dar 70 korún láskave darovať ráčil, za čo rím. kat. obec «Leibiczkénfürdő» jeho excellencii s týmto verejne vrelé vdaky vzdáva.

Leibiczkénfürdő, 3. januára 1909.

Predstavenstvo obce.

Kreštania, kupujte len u kresťanov!

K našemu vyobrazeniu.

Vyobrazenie terajšieho čísla predstavuje nám celý kruh vianočných sviatkov. — Z hora (počnúc na ľavo) vidíme Pannu Mariu, ako s vteleným Synom Božím pod srdcom ide na návštevu príbuznej Alžbety. — Pod tým vidíme, ako nábožným pastierom narodenie Pána zvestujú anjeli. — Dolu na pravo spatrujeme cestujúcich svätých Troch Kráľov, v prostriedku zas vidíme, ako pastieri a svätý Traja Kráľovia klaňajú sa Jezuliatku v ramenách Bohorodičky. — Konečne dolu na pravo vidieť: zavraždenie mladatiek; ďalej ako anjel napomína vo snách svätého Jozefa, aby s Jezuliatkom a jeho svätou Matičkou pred ukrutným Herodesom utekal do Egypta; napokon vidieť cestovanie a útek svätej rodiny do Egypta. — Všetko to sú predmety krásneho rozjímania.

CHÝRNIK.

Zdravostný stav kráľa. Zdravostný stav jeho veľičenstva kráľa vzdor mimoriadne neprajného počasia je stále dobrý. Jeho veľičenstvo vybavuje štátne záležitosti riadne v Schönbrunne, mimoriadne výsluchy ale dáva vo viedeňskom burgu.

Papež Pius X. nad katastrofou, aká potkala južné Taliansko, je veľmi zronený. Pri výsluchu kardinálov naložil im so slzami v očiach, aby sa modlili za nešťastníkov.

Chýry z biskupstva košického. Žalostný pád zastihol osvieteného pána biskupa košického. Jeho milovaný ujec dr. Karol Fischer-Colbrie lekár a kráľovský rada zomrel vo Viedni dňa 5. januára. Z tejto smutnej príležitosti osvietený pán biskup 6. januára odcestoval ku pohrabu v Pánu zosnulého. — Dr. Melchior Takács praelát praemonštratský 6. januára slávil svoje meniny a aby vyhnul verejným manifestáciam, utiahol sa v malej dedinke v Bodzásufalu. Početní ctitelia a priatelia jeho našli ho ale aj tam a zaplavili ho telegramami a listami, v ktorých všestranne obľúbenému praelátovi vyslovili srdečné blahoželanania. — Editha Farkas, podpredsedníčka krajinského patronážu 10. januára krásnu a oduševnenú prednášku držala v katolíckom autonómnom kruhu o ochraae ženskej. Autonómny katolícky kruh 2. januára vydržoval výborové zasadnutie, pri ktorej príležitosti zas 71 nových členov prijal do kruhu. Behom krátkych troch mesiacov prihľásilo sa teda ku tomuto kruhu 233 členov. — V Košiciach veľmi sa rozmnožily katolícke spolky a kruhy, v ktorých všade panuje rezký spoločenský život a v zimnom čase vydržávajú sa nielen zábavy, lež aj

poučné prednášky. Takéto prednášky držali v katolíckom autonómnom kruhu Viktor Halmos, professor a kňaz praemonštratský; taktiež v katolíckom čítacom spolku kapláni Alois Otto a Géza Horváth; v spolku kresťanských socialistov Edmund Kraszy-Csaba, konečne v spolku sv. Imricha dr. Ludvik Horváth. — Minister výučby vymenoval ku košickej kráľovskej akademii za riadneho profesora dra Karola Balás. — Košický kaplán Alexius Rajcsak vymenovaný je na faru do Csécs a Koloman Juczinger tiež košický kaplán vymenovaný je na faru do Hilyó. Tamojší farár Josef Danits, preložený je na faru do Pány. — V obci Göncz zriadil tunajší kaplán barón Julius Josika v prospech školy dobročinné predstavenie s obrázkami zo života Pána Ježiša. Ku tomuto chváľitebnému podniku veľkodušne prispeli Ján Zboray farár z Tony a Josef Káger vicedekan a farár z Boldogkőváralja. Donos predstavenia je 100 korún. Ku tomuto cieľu zariadené bolo 10. januára divadelné predstavenie so zábavou aj v katolíckom kruhu.

Chýry zo Spiša. V Šmeksi bolo do 25. decembra 149 zimných hostí. — Nováves (Igló) zase je bohatšia o jedného židovského advokáta, v tieto dni otvoril totiž tam advokátsku kancelariu istý Desider Hegyi, predtým Berger. — V Spišskej Sobote má náš osvietený pán biskup ešte tohto roku mešťanskú dievčenskú školu (polgárku) založiť. Tu školu majú viesť mnišky. — V Lackovej vyvolili za učiteľa Josefa Gočála. — Toho roku je v gölnickom okrese 1624, v levočskom 2242, v novo-veskom 2041, v sobotskom 2684, v kézmarskom 2565 a v tubovenskom 2864 voličov. — Náš podžupanský úrad vydal minulého roku 1107 cestovných passov. — Minulého roku v celej našej stolici 932 zmljových hláv (vipera) sa oddalo vrchnosti, ktorá za každú 50 hali rov odmeny dala. — V Polyanovečách vyvolili za učiteľa Julusa Urbana. — V obci Prackfalva novú veľkú pec vystavia na topenie železnej kovy. — V Starej Vsi odkúpila stolica za 11 tisíc 500 korún pre služňovský úrad ten dom, kde je tenže úrad aj teraz umiestnený. Ten dom má sa ešte toho roku obnoviť a zväčšiť, to 5 tisíc korún má stať. — Naša stolica dá Karolovi Bobula, Árpádovi Buchalla a Viktorovi Ferencz, ktorí sú na notárskom kurse, po 50 korún pomoci. — Stolica naša dá na ten spítal, ktorý sa najbližšie má sriadiť v Starej Vsi, ročne tisíc korún a na vnútorné zariadenie osobitne dvetisíc korún. — Minulého týždňa mali sme teplého času, za tri dni až sneh sa topil.

Chýry so Šariša. Prešov. Dňa 7. a 8. januára boli grécko katolícke sviatky vianočné, z ktorej prile-

žitosti odbavoval služby Božie osvietený pán biskup jeho excellencia dr. Ján Vály. — 4. januára bol odbavovaný prvý mesačný jarmok, na ktorý ale zaiste pre blízkosť nového roka málo lichvy dovedli, následkom čoho cena jej značne poskočila. — Kruh Széchenyiho zariaďuje 23. januára veľkú tanečnú zábavu. Na čele riaditeľstva zo 126 členov pozostávajúceho stojí barónka Imrichová Ghillányi. — Imrich Hanusovszky stoličný úradník z príležitosti vianočných sviatkov, františkánskeho kostolu za 260 korún kúpil a daroval «Bethlehemske Jasle». — *Bardíjov.* Hostinec Hungaria od nového roku vzala do prenájmu Anna Kelemen z Putnoka. — *Zboró.* Patronom tunajšej fary je uh. ministerstvo orby. Stavanie fary nachodilo sa vo veľmi zlom stave a potrebná bola oprava od základu. Na zakročenie farára a vicedekana Josefa Vaskó, minister orby Ignác Darányi vystaviť dal nové farské stavenie, ktoré sa posväť 18. januára. — *Soovár.* Tunajší dekan farár Štefan Krucsilák ako s úprimnou sústrastou slyšime, ťažko ochorel. Daj mu Bože čím skorej stáleho zdravia. — *Szinye.* Po čas vianočných sviatkov vstúpilo tu do Jednoty Katolíckeho Eudu 24 členov. Vo filiálkach *Kajáta* a *Luzsány* dalo sa 29 nových členov do Jednoty zapísať. Je to zaiste zásluha neustále horlivého pána farára. Posilňuj ho Boh v jeho prikladnom účinkovaní. — *Alsó Sebes.* Hospodárske poučné prednášky vydržiavané tu boli 9. januára. — Minister orby aj tohoto roku vyznačiť mieni diplomami a odmeniť 50—50 korunami gazdovských verných sluhov na území stolice šarišskej. Vyzyvajú sa preto gazdovia stolice, aby svojich starých verných sluhov gazdovskému spolku oznámili. — Hlavné mesto Budapešť zaslúži pochvaly za to nariadenie, dľa ktorého krémový úver siahť smie len po 4 kruny. Podobné nariadenie vyhlásené je aj v šarišskej stolici, len že ho tunajší krémári obchádzajú a keď sa kto ponosuje, vyhovárajú sa tým, že oni trúnok do domov posielajú na úver.

Demonštrácia robotníkov v museume. Vo štvrtok, 7. januára predpoludním asi 500 prace nemajúcich železných, kovových a stolárskych robotníkov tiahlo po Rákócziho ceste. O pochode sa aj hlavný kapitanát dozvedel a čoskoro 25 policajtov na koňoch utekalo za demonštrantami, ktorých ale len vtedy dohonili, keď už vtiáhli do zahrady Národného musea. Správca museuma nezaujímajúc úmysel robotníkov, celé osobníctvo poslala do siení. Policia si pred museom zastala. Každý robotník mal za klobúkom jednu kartónovú kartičku s týmto nápisom: «Zo svojich miestností vrchnosťou vytvorení robotníci bez práce». V museume bola otvorená

Kto žiada požičku?

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet» Budapešť, V., Géza-u. 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú ako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky u nás d 300 korun dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho ťarchách. Predošlých veriteľov tento ústav s touto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. Požičky sa dávajú do polovice hodnoty majetku. Keď dlžník poriadne platí, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bärskedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých pobočných výdavkov môže si splatiť. Pri parcelovaní na pomoci je v každom ohlade. Ústav na jednoduchý list bär komu schotue ovnoveda.

práve sieňa starožitností a robotníci sa rozprchli po dobre zakúrených miestnosťach. Bolo tam prítomné aj veľa cudzozemských návštevníkov, ktorým vysvetlili význam tohoto neobyčajného demonštrovania. Robotníci sa na poludnie v poriadku rozišli. Demonstráciu stroja sa opakovať už aj preto, lebo je v museume teplo a celé svoje predpoludnie môžu tam príjemne stráviť.

Smrť námesačníka. Zo Štýrskeho Hradcu oznamujú: Jedon 20-ročný gymnasiálny žiak, menom Alfréd Brandt minulého týždňa v noci nahý padol zo štvrtého poschodia na dlažbu ulice a rozdrúžgal si lebku. Zaviezli ho do nemocnice, kde čoskoro dokonali. Mladík trpel na námesačnosť a práve sa chcel s ustíť po hromosvode so svojej spalne, keď volakto bránou tuho plasknul. Mladík sa na to prebudil a spadol.

Nabitý revolver. Hra nabitým revolverom predoslý týždeň zapríčinila nebezpečnú nehodu. Z obce Uri totiž cestoval do hlavného mesta sedliacky šuhaj menom Michal Herédi so svojou 18 ročnou oddanicou služkou Annou Kálmán. Keď už vlak dochodil na stanicu Kőbánya, mládenec vyňal svoj nabitý revolver a ukazoval ho dievčatu. Medzitým revolver náhodou vypálil. Guľa vletela dievčatu do prs a ono ťažko ranené spadlo zo sediska. Ranené dievča dovezli do hlavného mesta a z nádražia dobrovoľní ochrancí zaviezli ju do Rochusovej nemocnice. Mládenec sa sám oznámil u náčelníka nádražia, ktorý ho dal odvieť na hlavný kapitanát.

Následok politického štrájk. Z Koložváru oznamujú: Staviteľskí priemyselníci na svojej minulý týždeň vydržiavanej porade uzavreli, že tých svojich robotníkov, ktorí so štrájkom dňa 31-ho decembra zrušili smluvu, bez výnimky prepustia. Majstria súčasne vyslovili aj to, že na budúce pri najímaní robotníkov vynechajú každú otázku moci, dôverníkov neprijmu, prostredkovaním práce sami vezmú do svojich rúk a akordovú prácu zase uvedú, lebo tento systém nielen pre zamestnávateľov, ale aj pre robotníkov je priaznivejší. Zamestnávatelia úfajú, že toto ich pokračovanie bude mať prajný výsledok a aj k ostatným odvetvám priemyslu patriaci zamestnávatelia sa už počali organizovať, aby sa proti terrorisovaniu odborných organizácií socialistov mohli brániť.

117-ročná panna. V obci Koromza (stolica ráb ska) zomrele tieto dni 117 ročná panna Anna Farkas. Žila v troch storočiach a nikdy nebola chorá. Ponevác majetku nemala, počnúc od jej staroby vždy obec sa starala o ňu. Zomrela následkom slabosti.

Zlato na dne morskem. Keď vypukla anglicko-búrska vojna, rozniesol sa chýr, že poklad zlata predsedu Krügera prepašovali z Transválu. O tejto romantickej veci podrobné vysvetlenie podáva teraz uverejnený denník náčelníka natalskej polície, plukovníka Clarkeho. Dľa tohoto chýr o Krügerovom zlate je len bajkou; oproti tomu ale pravda je, že jedon syndikát, ktorý transválske bane na zlato vykoral, počas vypuknutia vojny veľké množstvo zlata chcel odvieť na lodi,

ale loď utonula a zlaté poklady dostaly sa na dno mora. Cena utonutého zlata činí asi 20 millionov korún. Teraz sa utvoril syndikát, ktorý v zálive St.-Lucia (zem Zulukaferov), kde si myslia, že sa zlato nachodí, dá hľadať utonuvšie poklady.

Požiar. Z Ungváru oznamujú: Vo štvrtok, 7. januára včas ráno vypukol oheň v mestskej budove «Fehér hajó», v ktorej na prízemí sú obchody, na dvoch poschodiach ale byty. — Ohromná budova, ktorá stála mesto 900 tisíc korún, za dve hodiny ľahla popolom. Pri lokalisovaní ohňa pracovali dve stotiny vojska a ohňohasičia. Oheň povstal pravdepodobne následkom krátkeho otvoru elektrického vodítka.

Revolver v poštovom úrade. V Liptovskomsvätommikuláši minulého týždňa v poštovom úrade viac praktikantov prezeralo jedon nabitý revolver, medzičím revolver vypálil a guľa vletela 15 ročnému synovi náčelníka pošty do stehna. Hneď privolali lekára, ktorý ranu hneď preskúmal, ale guľa sa mu ešte nepodarilo najst.

Lúpežník v poštovom úrade. V Stolnom-Belohrade (Székesfehérvár) zavítal v noci z 2. na 3. januára do poštového úradu na železničnej stanici opovážlivý lúpežník a pohroziac sa poštovým úradníkom a dvom tam prítomným sluhom smrťou, žiadal peniaze. Tento opovážlivý výstup aj mal výsledok, lebo lúpežník naskutku dostal peniaze. Ale vtedy nastal úžasný obrat. Lúpežník na miesto toho, že by bol z korisťou ušiel, začal strieľať na prítomných a jedného úradníka zastrelil, jedného sluhu nebezpečne a jedného úradníka ľahšie ranil. Poštovní sluhovia sa na to vrhli na lúpežníka a vlastnou zbraňou ho zabili. — Opovážlivú lúpež spáchal zamestnanec stolnobelohradského polepšujúceho ústavu, menom Štefan Kern. Má sa za to, že Kern spáchal i viac lúpežných vražd. — Policiáji totiž prekurali jeho byt a tam našli na prekvapujúci nález. Našli asi 16 rozličných pušiek, rozličné revolyery a veľa nábitkov. Vyskytlo sa podozrenie, že Kern pred poldruha rokom v chotáre obce Pötölle zavraždil mliečarskeho kočiča Jána Molnára, ktorý bol zamestnaný u nadžupana stolice peštianskej Juliusa Gullnera. Tá manlicherská karabína, ktorá bola uňho, bola takým istým nábitkom nabitá, aký našli aj na mieste lúpežnej vraždy v obci Pötölle. A v tom istom čase Kern bol práve na urlaube. — Vyskytlo sa ďalej podozrenie, že Kern zavraždil a ozbíjal pred 8. rokami poštárskeho kočiča z Čákváru. — Zabitého lúpežníka pochovali do jarku cmitera.

K povšimnutiu.

Všetkých ct. predplatiteľov našich úctive vyzývame s prítomným, aby svoje predplatky s obratom obnovili. V záujme katolíckej tlače prosíme tiež našich priateľov, aby náš časopis všemožne rozširovali.

Administrácia.

HOSPODÁRSTVO.

Hospodárske úvahy.

Spísal **Imrich Herczmanszky**, tajomník hospodárskeho spolku nitrianskej stolice.

(Pokračovanie.)

O socialdemokrácii.

Lahko je v terajšom čase chudobnému človekovi také dačo hovoriť, čo sa mu ľúbi. Lebo je život ťažký, chudobný človek veľmi sa musí trápiť, keď chce vyžiť. Preto aj rád počúva takých ľudí, ktorí mu sľubujú, že jestli ostane socialdemokratom, netreba mu viac robiť, zapáli si fajku na dlhom pipasáre, kúri dobrý doháň a odplúva si celý deň. — Nebude mať inšej roboty.

Nuž veď by to nikomu neškodilo, keby tomu tak bolo a keby z toho človek vyžiť mohol. Z toho však vyžijú len tí špekulanti, ktorí vábia ľudí, aby vstúpili do socialdemokratického spolku. Bijú sa v prsia a všeličo sľubujú ľuďom, lebo sú za to dobre platení. Treba si len pomysleť, čo to znamená, že čo si poriadni ľudia horko-ťažko nadobudnú a sošporujú, to by si kadejakí židovskí tuláci chceli privlastniť. Statočný človek nikdy nebaží za cudzím majetkom.

Či je už ale pekne, lebo nie na cudzí majetok sa ulakomíť, predsa mnohí veľmi vďačne očúvajú socialdemokratických agentov, jejich sladké reči a daromné sľuby. Pozornejšie ich očúvajú, jako svätú evanjeliu v kostole. Ako by aj nie, veď im tí židovskí švindleri sľubujú, že keď do jejich spolku vstúpiš, vedy všetky pánske a kňazské pozemky podelené budú medzi povalačmi a peňazi sa tiež každému rovnako ujde. To hovoria tí postavači, že potom žiadneho rozdielu nebude medzi ľuďmi. Nevedia tí chudiaci, že sú ľudia už od prírody neni jednaki. Jedon je usilovný, druhý je lenivý, jedon veľa zle, druhý malo. Jedon je lepší gazda, jako druhý atď. I čo by sa aj tak stalo, že by sa všetko rovnako podelilo medzi ľuďmi, už o pár rokov by sme zase len tam boli, kde sme teraz. Jedon by mal viac, druhý menej, a-ice podľa toho, ako ktorý gazdoval. Veď za jedno stoloetie svet sa veľmi premení, tí čo sú veľ bohací, o 2—300 rokov môžu sa stať chudobnými a chudobní bohatými, ako sa o tom presvedčiť môžeme, keď v archivoch staré písma prezeráme. Tí, čo boli bohací, dnes sú chudobní, jednaká bohatosť na tomto svete ešte nikdy nepanovała. Treba len rozmýšľať nad tým, čo by sa vtedy robilo, keďby všetci ľudia jednako bohací a jednakými pánni boli. To ostatne aj dľa prírody neni možné. Jedni majú lepší, druhí zas slabší rozum. Všetci sme teda neni jednaki.

Lez dajme tomu, že by sa tak stalo, ako to tí socialdemokratickí švindleri ľuďom sľubujú. Všetky pozemky a peniaze podelily by sa rovnako. Na každého

človeka by prišlo povedzme 5 holdov zeme a z peňazi 200—300 korún. Z prvu by to len volaako jednako išlo, ale potom jedni by mali familiu, povedzme jedon človek by mal päť detí, druhý nič. Toho čiastka, čo má päť detí, rozdelila by sa na päť čiastok medzi deti. — Ten ale čo nemá žiadnych detí, udrží svoju čiastku nerozdelenu, celu. Ľudia by teda zas neboli rovnako bohací.

Našli by sa ale zaiste aj takí, čo by svoju čiastku prepili. Týchto pozemky zaiste odkúpili by usilovnejší ľudia a korheli zas len ostanú bez pozemkov. Potom by sa poznove chceli deliť a premrhať, čo si druhí poriadni ľudia sošporovali. Pre povalačov by to nebolo zle, keby ich usilovnejší vydržiaovali; len že neviem, čo by na to povedali títo. Nemyslím, že by len aj jedon z nich pristal na to.

Socialdemokrati aj to ohlasujú, aby si robotníci pýtali väčšie platy. — To by veru neškodilo. Len že z čoho má platiť gazda väčší plat, keď sa mu aj veľ len tolko urodi, jako predtým a veľ ešte raz tolko výdavku má, jako prvej. Gazdovia na Dolniakoch proti tomuto sa tak bránili, že si dali došikovať mašiny a veľ s týma obrábajú zeme. K mašinám potrebujú málo ľudí a týchto potom dobre platia. Keď toto socialdemokrati videli, prestali sľubovať všeliaké hlúposti. — Ako ale robotníci zbadali, že tí páni agenti si tak myslia: «sľuby sa sľubujú a blázni sa radujú», začali od nich pýtať robotu. Ponevác ale agenti robotu im dať nevedeli, radšej ufrkli a nemali smelosti na tom vidieku sa ukázať a ktorý sa ta predsa opovážil, ten špatne pochodil.

Z tohoto vidno, ako všeliaký povalači a darmožráči, ktorým sa tiazí ťažko robiť, navymýšľali pekne sľuby pre ľud, aby z jeho krvopotne zarobeného groša žili po pánsky. — Nech preto nikto nepočúva takých agentov, lebo tí ľud len vyžierať chcejú.

Je pravda, že pritomne všade sa rozširuje socialismus, ale nie ten, ktorý ohlasujú židovskí agenti, lež socialismus kresťanský, ktorým jedine ľudu pomôcť možno. Dľa tohoto kresťanského socialismu máme jedon druhého podporovať, aby sme takto svojou priateľskou a božskou pomocou a našou usilovnosťou si volačo sgazdovali. Veď už aj naša viera nakladá nám, aby sme sa vospolok podporovali, aby sme bližného svojho milovali ako seba samého. Keď takto činiť budeme, aj my môžeme očakávať, že naši priatelia aj nám na pomoci budú. Jaký by to bol pekný život, keby človek okolo seba videl len samých priateľov, ktorí sú hotoví bárskeďy nám pomôcť. Posavaď ľudská závisť zhubila náš život. Premožme preto tento hriech. Budme priateľmi jedon druhému a v tomto pozostáva ten najšlachetnejší, totižto *kresťanský socialismus*.

(Pokračovanie nasleduje.)

**Zadovažujte predplatiteľov pre
«Kreštan-a»!**

DOPISY.

Majorka.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľactený Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte prepustiť priestor môjmu dopisu v našom milom «Krestan»-e.

Dňa 26. a 27. decembra 1908. zasvitnul preradostný deň pre moju farnosť Majorka a jej filiálku: Leibicz-kénfördő, lebo v tieto dni utvorila sa u nás tá už od dávna túžobne očakávaná «Jednota Katolíckeho Eľudu» a tak i my, po dlhom spánku, prebudili sme sa k svetlu pravdy a pripojili sme sa spolu ku tomu veľkému táboru katolíkov, ktorý povolaný je neohrozene bojovať za zásady katolíctva v Uhorsku.

Ja, ako duchovný správca tejto farnosti, nie preto uverejňujem túto preradostnú udalosť, že bych snáď sa chválil, — ďaleko buď to odo mňa — lež jedine z tej príčiny, aby čtení čitatelia nášho milého «Krestana» aj o nás niečo vedeli, že vo svete jestvujeme a aby aj druhé spišské obce z nás si príklad vzaly, lebo už nevie čo meškať a čakať. Hore sa teda spišskí katolíci a vstúpte čo skorej do «Jednoty Katolíckeho Eľudu» a uvidíte, že žiaden z vás to neobanuje! — Kto ešte trochu citu detinského k svojej viere má a prúdi v ňom ešte krv kresťansko-katolíckeho života a v jehožto srdci túžba za obnovenie ducha katolíctva ešte neuháša, ten zaiste nebude meškať, lež čím skôr vstúpi do Jednoty Katolíckeho Eľudu.

Hore sa teda všetci do práce za katolíctvo! Nie len slovami a ústami, lež aj skutkami vyznávajme svoju vieru, nadovšetkom ale vo verejnom spoločenskom živote!

A teraz — abych mojmu sľubu zadosťučinil — mojím farníkom, ktorí dvojakeho jazyka sú, vrelú vďaku vzdávam, že moje slabé slová sebe povšimnuli a do svojho srdca hlboko zaštepili. A jako tí šesťdesiatí sa dali zapísať za členov, tak tou sladkou nádejou sa kojím, že aj tí ostatní tiež čím skôr vstúpia do «Jednoty Katolíckeho Eľudu». — Daj Bože, aby tak bolo!

S kresťanským pozdravom

Ján Viecha,

duchovný správca majorskej farnosti.

***

Z Richvaldu (Kristályfalu, Spiš).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Čtený Pán Redaktor!

Už dávno nebolo od nás dopisu a tak úfam, že doprajete kus miesta vo našom milom «Krestane» mojím nasledujúcim riadkom.

Známo je už čteným čitateľom, že u nás sa dňa 13. decembra utvoril s pomocou božou katolícky mládenecký spolok. Úradníkov toho spolku ale ešte nezná svet. Podávam teda tuná ich mená. Za predsedu je zvolený miestny farár Franc Klein, Josef Oravec učiteľ, Josef Michna Šimudra gazda, Sebastian Bombara a za riaditeľov Josef Koprusak, Ondrej Koczur, Ignác Mercsák, Ján Michna a Ján Irtá. Údov je doteraz 39.

Úfame ale, že pomaly každý mládenec vstúpi do toho veľmi potrebného a užitočného spolku, ktorý má za cieľ: odučiť mládež od zkazonosného navštevovania krčiem, ju vzdelávať a statočne zabávať. Stanovy spolku sú cieľom potvrdenia už ministromi predostreté. Spolok má už aj svoju knižnicu, ktorá sa zo samých darov založila a doteraz asi z 200 kníh a sošitov pozostáva. So slovenskými knižkami obdarili náš spolok nasledujúci šlachetní dobrodinci: Viktor Hornyánsky z Budapešti poslal nám jednu knihu, Josef Hóho farár v Teplej tiež jednu, Pivko a Klimes v Lipt. Sv. Mikuláši 7, Kníhlačiarsko-Účastinársky Spolok vo Sv. Martine 50, Teslik zo Skalici 2, Misik farár vo Veľkom Hnileci 10, Bežo zo Senice 40, Spolok sv. Vojtecha 33, budapeštianski karmeliti 2, Hávelka z Baňskej Bistrice 6, Buzárovics z Ostrihoma 9, Gašparik zo Sv. Martina 10, Spolok sv. Štefana 11, Redakcia Posol b. Srdea 12, Roháček z Modri 8. Pán Boh im hojne odplať! Prosíme aj iných, aby náš spolok s dávkou knihou obdarili. Tieto knihy naša mládež, chvála Bohu, usilovne číta. Veľmi užitočné by bolo v každej obci založiť ľudovú knižnicu, nejedna duša by sa skrze to odtrhla od záhubnej krčmy. Aj noviny si dáme do nášho spolku donášať a sice Naše Noviny, Krestan-a, Posla b. Srdea Ježišového a Svätú Rodinu. Stroje na hračky máme doteraz tri a sice 2 domino a jedon koňobeh. Onedlho si dáme i gramofon doniesť. Ku zaokrytiu spolkových útrat dá každý úd mesačne 20 halierov. Milí mládenci! väčší interes žiadna sporiteľňa a žiadon človek nedáva, ako ten spolok za tých pár halierov. Obetujte to teda vďačne! A vy rodičia neprekážajte, ale radšej nahovárajte, ba rozkážte vašim chlapcom, aby až do jedného do toho spolku vstúpili. Pišni môžete byť, že v tej veci sú vaši chlapci nie len v Magure, ale aj vo celom Spiši prví. Jahnáhle budú naše stanovy potvrdené, vystúpime aj verejne. V predostatnú fašiangovú nedeľu mienime s tanečnou zábavou spojené ochotnícke divadlo držať, predstavi sa: «Na silu sa stal lekárom!» Milí mládenci, len sa učte, cvičte, aby ste sa stali múdrymi, seba povedomými a smelými gazdami. Nedajte sa odhovárať židom, ktorí by radi, keď by ste privikli k hriešnej pijatike a zostali sprostými, oni dobre vedia, že striezlivého a múdreho človeka nemôžu zvieť a na mizinu obrátiť. Hneď by som bol zapomenul to vyzdvihnúť, že okolo toho spolku má už doteraz veľké zásluhy náš neunavný a veľmi šikovný pán učiteľ Josef Oravec. Aj v inšom ohlade badať u nás istý pokrok. Do spolku sv. Vojtecha vstúpili zase päťoria, z tých zaplatili dvaja zaraz celý vklad, ten spolok má teraz u nás 20 údov, teda v celej Magure najviac. Do Jednoty Katolíckeho Eľudu vstúpili traja noví. Naše Noviny dostaly dvoch nových predplatiteľov a Svätá Rodina tiež dvoch. Hmotne, chvála Bohu, tiež nápadne napredujú naši gazdovia. Zrejším ďekazom toho je, že z tých 60 tisíc 6000 korún, ktoré si na odkúpený majetok z kapituly požičali, medzi dvoma rokmi už 42 tisíc 320 korún vrátili. Hľa, jak dobre sa vodi Iudu, ktorý je

striezlivý a sporivý a ktorý sa drží toho krásneho hesla: «Modli sa a pracuj!» Len krémy sa chráňte, milí gazdovia, praeujte usilovne, slúžte verne Pánu Bohu, tak vás aj naďalej požehná. Znakom pokroku je i to, že mnohí si už nadobudli mlátiace stroje (mašiny) a sice bez sprostredkovania židov, ako to po inšých obcach býva, bo žid vo všetkom musí mať ruku. Kresťan má len kresťana podporovať a to v každej veci. Dobré mlátiacky dostať u Treskoňa v Bytči (trenčianska st.), odkiaľ sú i naše.

Že sa v Amerike polepšilo, mnohí sa zase zberajú tam.

S Bohom!

Úd Katolíckej Jednoty a kat. mládenckého spolku.

Odkazy redakcie.

Roľník od Sulan. Také dopisy sa nedajú upotrebiť. Rozširujte *Katolícku Jednotu*.

V. A. V. B. Čudujeme sa, že si neviete rady dať s tými nezbedníkami.

Z. F. P. Chudiak Scotus Viator! Keby bol vedel, že tolkej ničomnej roboty dá «Eud. Nov.» zaiste by tu knihu ináč bol napísal.

Ceny potravných článkov.

V Budapešti, 9. januara.

Úradne značené ceny za 100 kilogramov. *Pšenica*: tísiská K 25·30—26·55, stolnobelehradská K 25·10—26·15, peštianska K 25·20—26·25, banátska K 25·25—26·50. — *Raž*: prvotriedna K 20·20—20·30, druhotriedna K 19·90 do 20·00. — *Jačmeň*: prvotriedny K 16·40—16·60, druhotriedny K 15·90—16·15. — *Proso*: K 13·75—14·00. — *Ovos*: prvotriedny K 17·35—17·60, druhotriedny K 17·05 do 17·35. — *Kukurica*: Kor. 13·75—13·95. — *Repica*: 31·50—32·50 K.

Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K	19·60	19·20	18·80	18·40	18·00	17·60	16·80
		č.	7	7½	8		
		K	16·00	14·20	8·40		

Za 50 kilogramov i s vrecom.

Drobné otruby: K 6·70, hrubé K 6·70.

Strova: Fazuľa obyčajná biela K 19·00—20·00, fazuľa straková K 12·50—13·50. — *Hrach*: nelúpaný, čistý K 26·00—28·00, lúpaný K 24·00—46·00. — *Šošovica*: čistá K 30·00—58·00. — *Konopné semä*: K 22·00—23·00. — *Mak*: K 50·00—51·00. — *Rasca* (kmín): Kor. 107·00—108·—. Všetko po 100 kilogr.

Sviňská masť: budapeštianska K 135·00—136·00, vidiecka K 000·00—000·00.

Slanina: mestská 4-kusová K 103·50—104·00, 3-kusová K 108·00—110·00, vidiecka K ———— za 100 kilogr.

Ďatelinové semä: Červená Ďatelina K 135·00—145·00, lucerna jasnozorná K 124·00—136·00 za 100 kg

Slivy: (z r. 1907.) bosenské (120 kusové) K 17·00—17·50, (z r. 1907.) srbské (120 kusové) K 16·75—17·25 po 50 kilogramoch.

Petrolej: Fiumánsky kríšťalový K 37·00, fiumánsky White-Star (***) K 31·00 za 100 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* v klobúkoch K 78·50 do 79·50, kockový K 80·50—81·50, žltý K 78·50—79·50 za 100 kilogr.

Špiritus: Rafinovaný odaný vo veľkom K 178·00 do 179·00. Denaturalisovaný, ku priemyselným účelom, jeden barill 50·00—51·50.

Zemiaky: (hornouhorské) ružové K 5·30—5·40, žlté K 6·30—6·40 za 100 kilogr.

Vajcia: prima uhorské K 124—128, od Tisy K 118—124, sedmohradské K 116—120 jedna kystňa, obsahujúca 1440 kusov vajec, vo veľkom.

Drúbež (hydina) živá. Husy kŕmené K 1·40—1·52 kilogr.; kurence k smaženiu a k pečeniu K 1·60—2·80, sličky na polievku K 3·20—4·40 za jeden pár.

Maslo: k čaju K 2·20—2·30, k vareniu K 1·60—1·80, syr 10—12 h., všetko v kilogramoch vo veľkom.

Radíme vám pri lámke, reume, trhani v ádoch, pichani, križových bolestach, bóloch hlavy, zubov, nervov a svalov, ochromení následkom porážky, úsade, vytknutí, influence, triaške, atď, pravý Fellerov Elsa-Fluid upotrebovať. Tucet na prábu franko 5 korún. Tvrdú stolicu, neduhy v trávení, zdutie, zimničný stav od-ťahujú Fellerove rhabarbarové Elsa-Pilulky na prehnanie, 6 škatuliek franko 4 koruny. — Dostať u E. V. Feller v Štubici, Kostelna-ul. 18.

Pýtajte si

zdarma a franko moj hlavný cenník s vyše 3000 vyobrazením hodín a tovaru zo zlata a striebra atď.

Prvá dielňa hodín v Brúx **Hanns Konrad** cis. a kr. dvorný liferant Brúx číslo 1388 (Čechy).

Švajciarského systému Roskopf patent hodinky K 5.— Registrované Orol Roskopf Anker Rem. hodinky K 7.— Opravdové strieborné remontoir hodinky K 8·40. Žiadne riziko. Výmena povolená alebo návrat peňazi.

Najlepší český prameň k objednaníu.

Lacne perie na postel!

1 kg. sivé drápané 2 K, leďšie 2 K 40 h.; polbiele 2 K 80 h.; biele 4 K, biele páperové 5 K 10 h.; 1 kg. veľmi fajne, ako snah biele, drápané 6 K 40 h., 8 K.; 1 kg. papierie, sivé 6 K, 7 K.; biele fajnové 10 K.; naj-fajnejšie papierie z prs 12 K. — Pri oblednaní 5 kg. franko. —

Hotové posteľe z hustej tkany červého, modrého, bieleho alebo žltého nankingu, 1 perina, 180 cm. dlhá, 118 cm. široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 58 cm. široký, naplnený novým, sivým, veľmi trvácim perim 16 K.; polpapierie 20 K.; papierie 24 K.; jednotlivé periny 10 K., 12 K., 14 K., 16 K.; podhlavky 3 K., 3 K 50 h., 4 K. Vývoz s postovom dobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo návrat dovolené. Za nezodpovedné návrat peňazi. **S. Benisch v Deschentz** číslo 826. Böhmerwald. Cenniky franko zdarma.

Lacné české perie.

5 kilo : nové
trnivé driapané
kor 9'60, lepsié
12 kor.
Biele mäkké,
jak páper 18
kor.— 24 kor.
Biele ako snáh
mäkké ak páper, driapané 30
kor. 36 kor. Rozposielanie s
dobierkou franco; zamenenie a
naspät prijati je pod touti vynim-
kou dovolenéjšti sa poštové
útraty vynahrada. — Benedikt
Sachsel, Lobes Nr. 135 (pošta
Pilsen Čechy.)

Kto potrebuje

SEMENÁ

hospodárske, zabradré
alebo Jesné. nech žiada na
dopisnici obrázkový eenni .
prv nežli si inde objedná.
Dvorný doprater J. kr. V.
knež černoehorskeho

JINDRICH VANEK, PRAHA

odborný semenársky obchod
Václavské nám. 13
„u zlaté husy“.

Slaný vinový lieh sily

je nejlepší liek domácí.

Upotrebenie jeho
znamená silu a
zdravie, bo bacily
ničaca sila jeho prekáža
napadnutie zdravia, pod-
poruje srastane sily nervov,
zväčšuje schopnosť zdvorovania
a tým spôsobom vplýva na udr-
žanie zdravia, o zvláštnom pôsobení
tohoto najlepšieho lieku domáceho pri
upotrebení zvonka a znútra svedčia
početné pripisy uznania.

K dostaniu vsade vo fľaškách
po 30, 40 halieroch, 1 a 2 korunách.

Poštou posielá 10 malých fľašiek za
3 koruny s poštovou dobierkou,
alebo pri poprednom dupostani peňazi.

Laboratorium **KOSMOS**, Győr.

Do pozornosti každému

odporúčame, že kto kašle, je zachripnutý, zašlamovaný, nemá
chuti k jedeniu, v noci sa potí, je slabý, alebo tieto neuhdy
pozoruje pri členoch svojej rodiny, nech da hneď doniesť

ÖRKÉNY-ov lipového mádu sirop

a zahatí šírenie sa choroby

ÖRKÉNY-ov lipového mádu sirop,

dla mnohých listou uznania

prevyšuje všetky podobné prostriedky, utišuje kaškanie,
zastavuje pluvacie krvi, zvlášte rozpúšťa stojín napravuje
chuf k jedeniu a prekážo nepríjemné potenie sa noci. —
Vyznačenie zlatou medailou na anglickej výstave. Cena
nejednej fľašky na prábu 3 koruny, veľká fľaška 5 korun po
voprednom zašlani peňazi posielá dorabateľ:

Örkény-ová „Apostol“ lekáreň

Budapešť, József-körut 64. (S Klad 76.)

!!! S 16 prvým vyznačeniami !!!

Ludvik Kállai motor dielňa

Budapest, VI., Gyár-u. 28.

Odporuča pri úplnej záruke

benzin-motore ku mlynom a iným priemyselným
podnikom, taktčež

elektrické benzinlokomobil stroje ku mlatbe

s dvojím vystrojením ku čisteniu.

!! Úplná záruka za viborné mlatenie !!

!!! Jediva novota !!!

!! Najjednoduchjší a najdokonalejší mlatebny stroj prítomnosti !!
Bez strojníka lahko k vedeniu bár ktorým gázdóm aj medzi
domami slanou krytými. Cieľom rozšírenia týchto najnovších
strojov vymieňajú sa staršie parostroje.

Osobitná trieda pre stroje poľného hospodárstva ako :
parostroje, mlyny, rajtare, stroje k mlateniu a ku sietiu adt.
O nedostyžiteľnej zvláštnosti týchto strojov podáva
zpravy : P. baron Jozef Kemény, Maros-Németi (Sedmo-
hradsko). P. Tóth Péterbagi, Csantavér (Stol. Bács.)
Cennik na žiadost' zdarma a franko.

Pri objednavkách na naše ohlasy, prosíme
odvolávať za vždy na náš časopis.

Neváhajte, keď vás hlava
bolí lež potrebujete hneď

Beretvás-pastilly

Dorába Tomaš Beretvás, lekárník Kispest.

ktoré za desať minút zastavia najtuzšie
migrén-hlavybolenie. — Cena K 1.20.
Lekárnú odporúčaný liek.

K dostaniu v každej lekárni!

Pri 3 škatalkách
zasielka franko.

Fľačou Stephaneuma úč. spol. v Budapešti, VIII., Szentkirályi-uteza 28/a.